

Проект BG051PO001-3.1.03-0001
„Квалификация на педагогическите специалисти

Европейски съюз

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

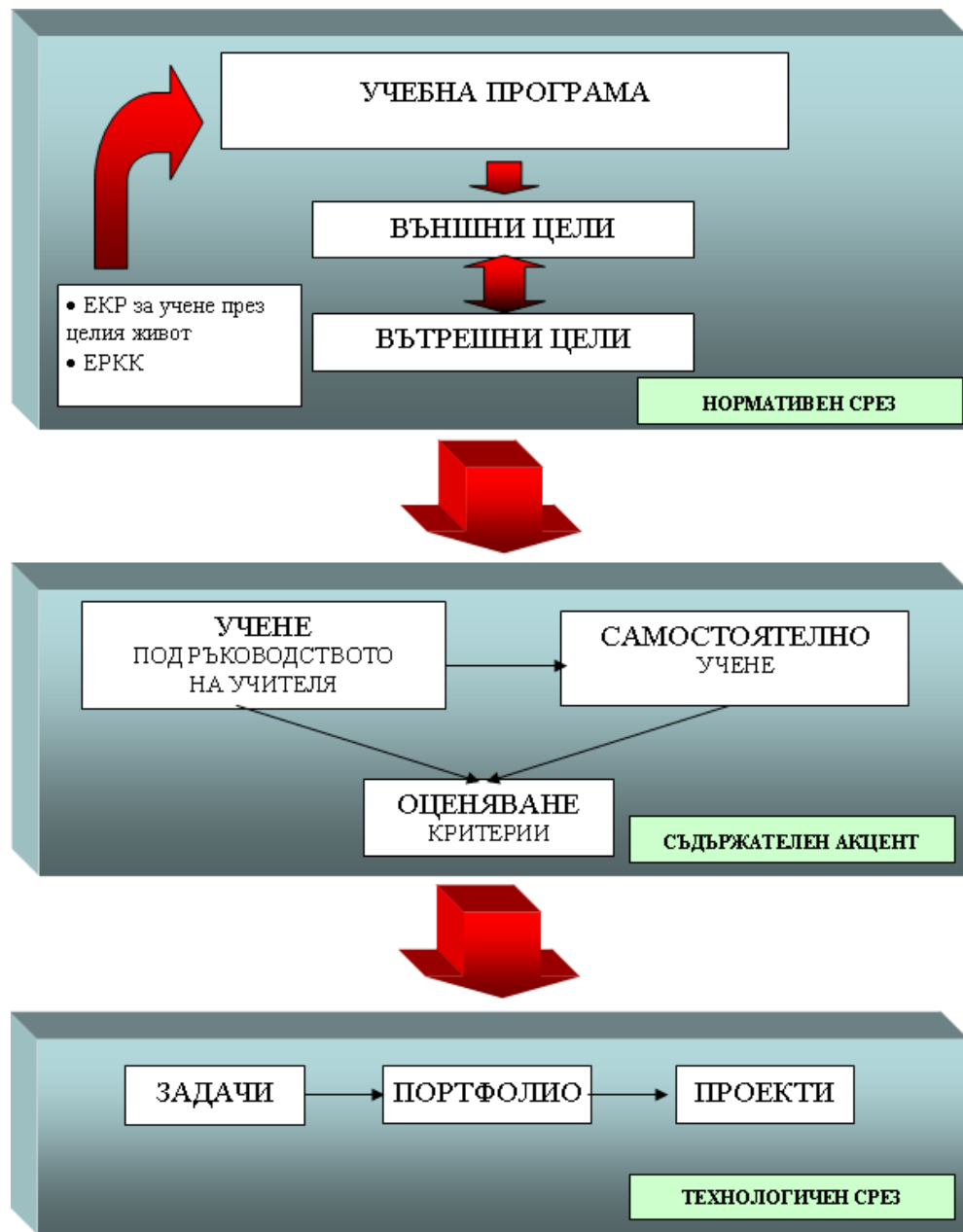
ПРОЕКТ
„ОБУЧЕНИЕ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИ СПЕЦИАЛИСТИ
ЗА ФОРМИРАНЕ НА ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И
КОМПЕТЕНТНОСТИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕТО НА
УЧЕНИЦИТЕ.”

МОДУЛ 5

Оценяване на самостоятелното учене

Концептуална схема на модула

Специфични цели на модула

- Оценяване на значението на самостоятелното учене като ключова компетентност
- Описание на етапи в процеса на самостоятелното учене при ученици от различни възрастови групи
- Формулиране на критерии за оценяване на самостоятелно учене при различни дейности и за ученици от различни възрастови групи

Тематичен план

- Значение на самостоятелното учене
- Самостоятелно учене
- Оценяване на самостоятелното учене
- Примерни самостоятелни учебни дейности и тяхното оценяване в рамките на работата в клас
- Примерни самостоятелни учебни дейности за извънкласна работа и тяхното оценяване

Практически дейности

- Конкретизация на ключовата компетентност „Умение за самостоятелно учене”
- Нашата стратегия за подпомагане и оценяване на самостоятелното учене в клас
- Определяне на елементи от портфолио за оценка на самостоятелното учене
- Разработване на критерии за оценяване на учебен проект

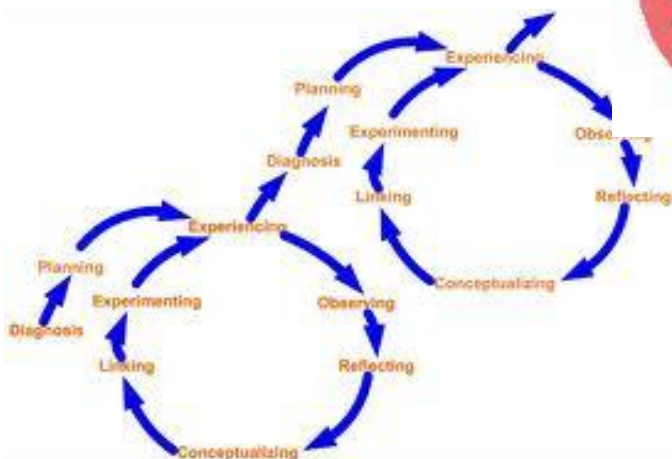

ТЕМА 1

Значение на самостоятелното
учене

1. Значение на самостоятелното учене

- Умения за учене
- Умение учитьсся
- Learning to learn
- Apprendre á apprendre

1. Значение на самостоятелното учене

- Компетентността „Умение за самостоятелно учене“ се дефинира в европейската референтна рамка като способност на индивида да се ангажира със и да продължава обучението си, да организира собственото си учене, включително чрез ефективно управление на необходимата информация и на времето.
- Тази компетентност включва **разбирането на собствените потребности** в учебния процес, **откриване на наличните възможности и способности** за преодоляване на пречките за постигане на учебни резултати.
- Умението за самостоятелно учене включва както **получаване, обработка и усвояване** на нови знания и умения, така и търсенето и използването на различни насоки, наръчници и справочници, които да улеснят усвояването. Това дава възможност на учащите се да надграждат върху предишните познания и житейски опит с цел използване и прилагане на знанията и уменията в различен контекст: у дома, в работата си, в ново обучение.
- Съществени елементи на тази компетентност са **мотивацията и увереността** в собствените възможности.

1. Значение на самостоятелното учене

- Умението за самостоятелно учене е компетентност, която се формира в процеса на обучение и учене по всички учебни предмети, в целия цикъл на обучение в училище.
- Тя изисква постоянно внимание от страна на учителите, за да се формират основните ѝ елементи и да се развият като умения и най-вече като положително отношение на учениците към ученето – любопитство към нови решения, приложение на вече наученото в нови ситуации, нагласа за учене и постоянство в този процес.

ПРАКТИЧЕСКА ДЕЙНОСТ

Практическа дейност
Конкретизация на ключовата компетентност
„Умение за самостоятелно учене”

В таблицата от задача 1. на практикума по този модул са представени знанията уменията и отношенията, които се отнасят до ключовата компетентност „Умения за самостоятелно учене”, според Европейската референтна рамка.

В дясната празна колона запишете Вашите конкретни виждания за тези знания, умения и отношения, като имате предвид възрастовите особености на Вашите ученици (изберете клас) и особеностите на един учебен предмет.

Практическа дейност
Конкретизация на ключовата компетентност
„Умение за самостоятелно учене”

Потърсете по двойки и след това по четворки общите елементи от направената конкретизация.

Представете крайният резултат от работа на групата пред останалите участници.

ТЕМА 2

Самостоятелно учене

2. Самостоятелно учене - психологически аспект

Ученето е основно, относително устойчиво, целесъобразно изменение на външната (физическа) и вътрешна (психическа) дейност на учащия се.

2. Самостоятелно учене - психологически аспект

Два противоположни и последователни етапа

- Интериоризация – преход на операции или действия от външен във вътрешен план, превръщане на външната дейност във вътрешна, психическа;
- Екстериоризация – ползване на знанията и уменията в практиката за решаване на различни нагледно-действени задачи, преход на операции от вътрешен във външен план, изявяване на вътрешното, умственото, реализиране на индивидуалното.

2. Самостоятелно учене - психологически аспект

Процесът на екстериоризация не трябва да се пропуска, защото именно чрез него се реализира цялостното учене, а особено значение има той за **обективното регистриране и съответно измерване на знанията и уменията на ученика.**

Екстериоризацията дава възможност да се отговори на въпросите: Придобило ли е знанието **мотивираща сила**, превърнало ли се е в **убеждение**, станало ли е принцип за **практическо действие и социално поведение.**

2. Самостоятелно учене - психологически аспект

От формално гледище се разграничават следните видове учене:

- индивидуално или самостоятелно (монадно) учене;
- интериндивидуално или междуличностно (диалогово) учене;
- групово или колективно учене.

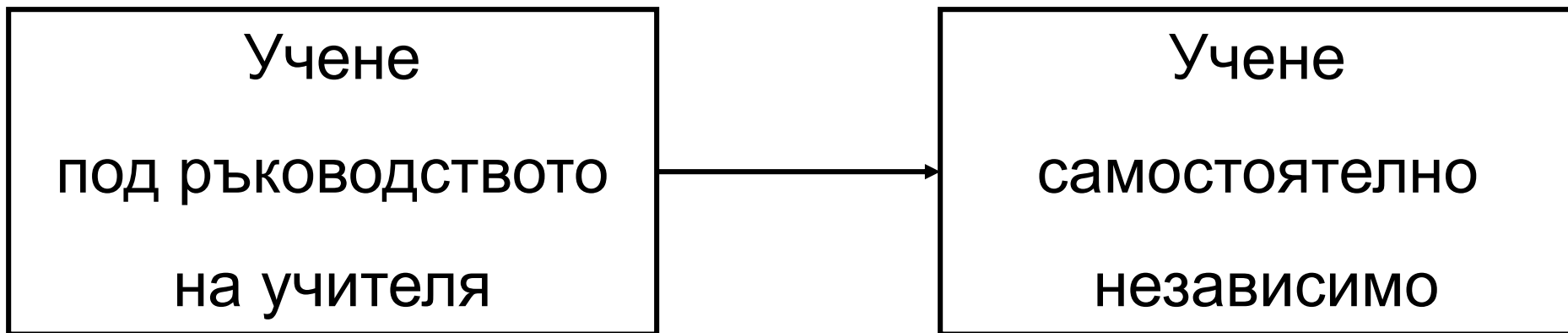
2. Самостоятелно учене - психологически аспект

В психологически план понятието „самостоятелно учене” се свързва с индивидуалното (монадно) учене, което е насочено към:

- разпознаване на структурата на задачата
- разбиране на същността и разкриване на причинно-следствените отношения.

Като форма на учене „самостоятелното учене” се противопоставя на ученето чрез подражание, по образец или модел („учене чрез наблюдение”, „имитационно учене”), на ученето в групова ситуация и на механичното учене.

2. Самостоятелно учене – педагогически план

2. Самостоятелно учене – педагогически план

Учебна дейност под ръководството на учителя - структура:

- приемане на учебните цели, задачи и план за действие, **предлаган от учителя**;
- осъществяване на учебната дейност под влияние на **контрола на учителя** и на **самоконтрола**;
- регулиране на учебната дейност под влияние на **контрола на учителя** и **самоконтрола**;
- **анализ** на резултатите от учебната дейност, осъществена **под ръководството на учителя**.

2. Самостоятелно учене – педагогически план

Самостоятелна учебна дейност - структура:

- **самостоятелно планиране** или конкретизиране **на целите** на учебната дейност;
- **самостоятелно планиране** на методите, средствата и формите на учебна дейност;
- **самоорганизиране** на учебната дейност;
- **самоконтрол** в хода на учебната дейност;
- **саморегулация** на ученето;
- **самоанализ** на резултатите от учебната дейност.

2. Самостоятелно учене – подкрепяща учебна среда в клас

2. Самостоятелно учене – извън класната стая

ТЕМА 3

Оценяване на самостоятелното
учене

3. Оценяване на самостоятелното учене

- Регулацията на учебната дейност
- Поддържане на мотивацията,
- Развитието на учащия се
- Част от формиращото оценяване

Учителят подпомага формулирането на целите на ученето, осъществява обратна връзка в определени етапи, участва в изработването на критериите за оценка и оценяват работата на учениците по тях.

3. Оценяване на самостоятелното учене

Има и друго мнение!!!

- Lester определят оценяването при самостоятелното учене като нов и различен вид оценяване. То се отдалечава от познатото ни оценяване чрез външни „експерти“.
- Според Lester експертното оценяване сваля отговорността от учащия се и я оставя в ръцете на експерта, който в училище е обикновено учител.

Според него:

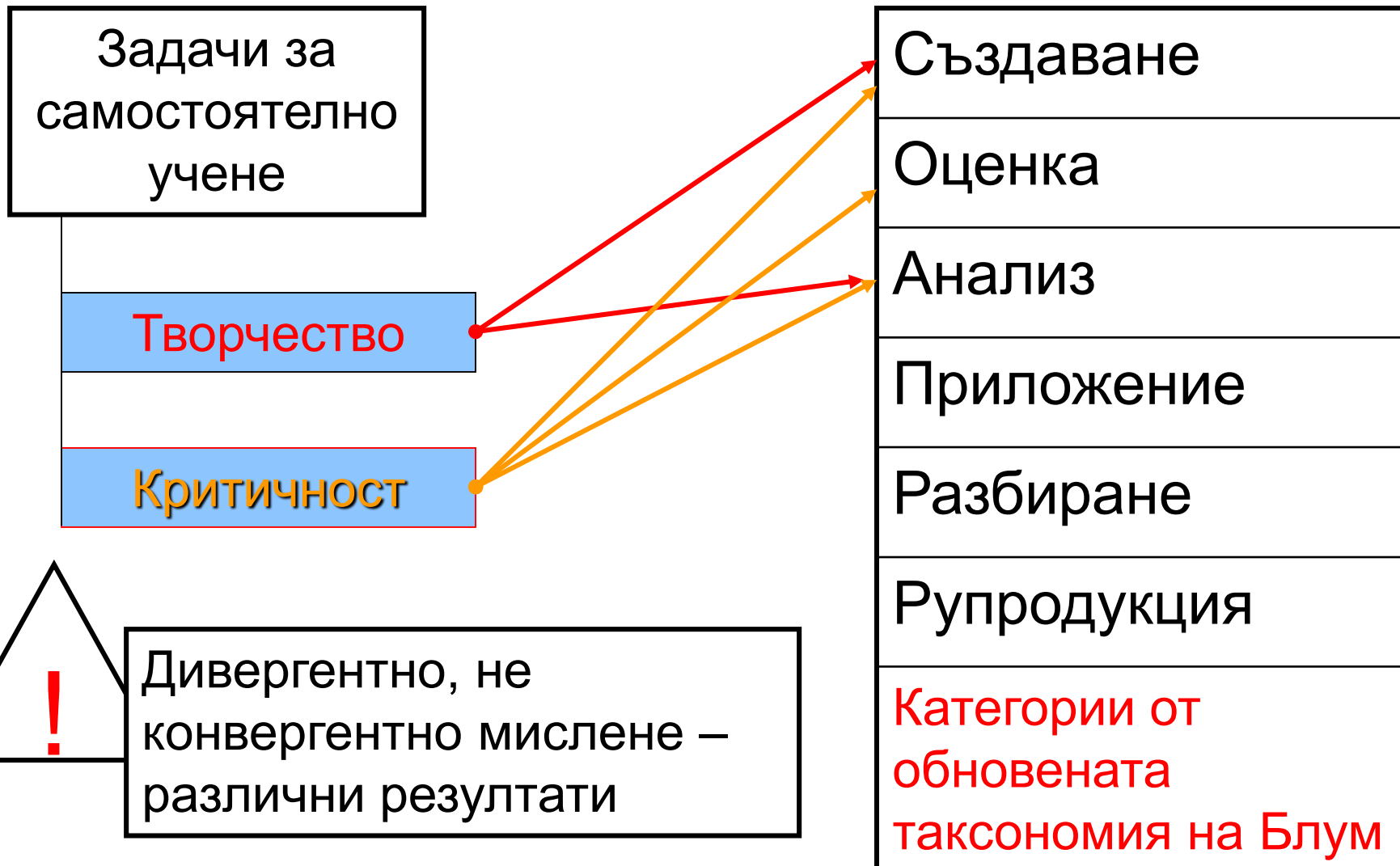
- Основен акцент в самостоятелното учене в училище е не само усвояването и овладяването на определени знания, но по-скоро изграждането на увереност и формиране на компетентност по отношение на собственото си учене във всички негови етапи и особено в самооценяването и рефлексията върху всеки един от тях.
- Учащия се става отговорен към това доколко неговите учебни действия са ефективни по отношение на поставената цел, доколко е обмислил и подбрал най-подходящите действия.

3. Оценяване на самостоятелното учене

Как да направим това???

- постепенно и постоянно намаляване на подкрепящата роля на учителя, включително и в оценъчните дейности и постепенно
- постоянно увеличаване на отговорността на ученика за действията в процеса на учене и най-вече засилване на елементите на самооценяването във всеки от етапите на учене

3. Оценяване на самостоятелното учене - специфика на учебните задачи

3. Оценяване на самостоятелното учене – критерии за оценяване

- при възприемане информацията – извеждане на ключови думи, план на текст, отговаряне на въпроси, които изискват правилно възприемане на съдържанието на задачата, описание или схема на операциите в действието и др.;
- при осмисляне, реструктуриране и интерпретиране на информацията чрез представяне на информацията от една в друга форма: от подробна словесна в съкратено словесна или обратно, словесна в графична, от снимки, графики, таблици във вербална, от една изобразителна в друга изобразителна форма, например от таблица в графика, от схема в таблица и др.;

3. Оценяване на самостоятелното учене – критерии за оценяване

- при приложение на вече усвоеното – обяснение (устно, писмено или с илюстрация) на решението на задачата, обяснение на начина на мислене в процеса на осъществяване на дейността; предоставяне на доказателства за осъществяване на самостоятелното решение на задача или проблем чрез разбиране, осмисляне на връзки между понятия, факти, закони и др.;
- при разработване на практически проекти, доклади, презентации и др. – представяне на план на работата и доказателства за осъществяването на всеки един етап;
- управление на времето за осъществяване на дейностите, както в клас така и при разработване на проекти и др.

ПРАКТИЧЕСКА ДЕЙНОСТ

Практическа дейност

Нашата стратегия за подпомагане и оценяване на самостоятелното учене в клас

Използвайте схемата от задача 2. в практикума по този модул

В нея учебната среда, подкрепяща самостоятелното учене в час е представена с четири основни елемента: подготвителен етап, възприемане и разбиране на нова информация или действия; представяне на разбирането и усвояването на съдържанието; заключителен етап чрез приложение и систематизация.

Първите два могат да се свържат с интериоризацията в процеса на учене, а вторите два с екстериоризацията.

Отбележете върху схемата:

- Какви подкрепящи действия и обратна връзка ще предложите на учениците в процеса на интериоризация при работа в клас;
- Какви критерии можете да използвате за оценка и каква обратна връзка ще предложите на учениците в процеса на екстериоризация в процеса на учене в клас.

Обсъдете вариантите с Вашите колеги от групата и изработете обща стратегия за подпомагане и оценяване на самостоятелното учене в клас .

Практическа дейност

Определяне на елементи от портфолио за оценка на самостоятелното учене

Като използвате схемата от задача 3. на практикума по този модул:

- Определете тема за осъществявана самостоятелно учене извънкласната стая, чието оценяване ще се осъществява с портфолио
- За всеки етап определете елементите от портфолиото, които ученикът трябва да представи по тази конкретна тема
- Сравнете вашите елементи от портфолиото с тези на участници от същата културно-образователна област и съставете обобщени критерии за портфолио за резултати от самостоятелно учене.

ТЕМА 4

Примерни самостоятелни учебни дейности и тяхното оценяване в рамките на работата в клас

4. Примерни самостоятелни учебни дейности и тяхното оценяване в рамките на работата в клас

Съставяне на план на текст

Примерни критерии за оценяване:

- предварително съставен план от учителя
- обяснение от учениците на техните виждания за съставения план
- графично свързване на отделните части на текста с отделните части на плана и др.
- правилният правопис и пунктуация на плана

4. Примерни самостоятелни учебни дейности и тяхното оценяване в рамките на работата в клас

Онагледяване на словесна информация

Четенето с разбиране може да се развива и чрез прекодиране на словесна информация в различни визуални форми – рисунки, схеми, графики, таблици и др.

Визуализацията подпомага откриването на причинно-следствени връзки, проследяване на времеви и пространствени зависимости в описанието, доказване на свое виждане за развитието на сюжета или на действията или процесите описани в текста.

4. Примерни самостоятелни учебни дейности и тяхното оценяване в рамките на работата в клас

Онагледяване на словесна информация

Критериите за оценка в този случай могат да са много разнообразни и зависят основно от възрастта и представения материал за самостоятелно учене.

Примерни критерии:

- обяснението на основанията за съставяне на точно такъв визуален материал;
- устното трансформиране на визуалния материал отново във словесен;
- сравнение на резултатите между учениците и колективно обсъждане на тяхната коректност.

4. Примерни самостоятелни учебни дейности и тяхното оценяване в рамките на работата в клас

Съставяне на собствени задачи

Съставянето на задачи по целите на урока от самите ученици - подпомага осмислянето на съдържанието и разбирането за собствените постижения по поставените цел

Съставянето на задачата изисква разбиране на целта на работата, вникване в същността на съдържанието и дейността и ясно посочване на крайния резултат

Съставената задача трябва да се придружава от нейното решение

4. Примерни самостоятелни учебни дейности и тяхното оценяване в рамките на работата в клас

Съставяне на собствени задачи

Основен критерий за оценяване е решението на задачата от други ученици.

В процеса на решение те могат да открият доколко задачата е съобразена с целта и съдържанието, което съответства на осмислянето на тази цел и това съдържание от автора на задачата.

Учителят също може да се включи в оценяването с определени изисквания.

4. Примерни самостоятелни учебни дейности и тяхното оценяване в рамките на работата в клас

Съставяне на собствени задачи - методични варианти

- В началото на часа, като кратка задача се съставя от всеки ученик въз основа на вече познато учебно съдържание.
- За работата се определя време (5 минути) и след неговото изтичане учениците разменят по двойки съставените задачи.
- За решението се отделя същото време, като се поставя изискване за оценка на задачата по **критерии**, които се определят от характера на учебния предмет, например: **доколко съответства на съдържанието; сложност; правилно поставени дадено и търсено; правопис и пунктуация на условието** и др.

4. Примерни самостоятелни учебни дейности и тяхното оценяване в рамките на работата в клас

Съставяне на собствени задачи - методични варианти

- Част от самостоятелната работа в клас върху ново учебно съдържание. Така ще се акцентира върху осмислянето му, ще се насочи ученикът към пропуски, които може да попълни в момента в консултация с учителя, а оценката да се направи отново чрез решение на задачата от съученик.
- Възможно е съставянето на задачи да се използва и като домашна работа или част от по-голям проект.

ТЕМА 5

**Примерни самостоятелни учебни
дейности за извънкласна работа и
тяхното оценяване**

5. Примерни самостоятелни учебни дейности за извънкласна работа и тяхното оценяване

Разработване на електронна презентация

Самостоятелна дейност, която се предлага на учениците от прогимназиалната и гимназиална степен. Темата се предлага от учителя или се избира от ученика.

Тази дейност предполага ученикът:

- сам да открие допълнителна информация по темата,
- да я структурира и
- да я представи в електронен вид със съответно онагледяване

Важно е да се изисква разработка в познат за учениците формат – текстови или презентационен формат, защото в противен случай рискуваме самостоятелното учене на учениците да се превърне в самостоятелно учене на родителите или приятелите им.

5. Примерни самостоятелни учебни дейности за извънкласна работа и тяхното оценяване

Разработване на електронна презентация

Заедно с учениците могат да се обсъдят и приемат няколко групи критерии:

- Критерии, свързани с определянето на **целта на разработвания продукти и планиране на дейността** – учениците да включат в презентацията целта на работата и плана, по който са работили включително и разпределението на времето за всеки етап.
- Критерии, свързани със **събирането и организирането на информация** по проблема: какво е известно за него от предложеното в клас съдържание, нови елементи, открити и представени от ученика; нови начини за онагледяване на вече известно съдържание и др.
- Критерии, свързани с **представянето на информацията**: оформление; шрифт; оцветяване; четивност; атрактивност; представяне пред класа.
- Критерии, свързани с **етични норми**: описване на източниците на информация; подчертаване на собствените виждания или разработки от ученика или от всеки ученик, участвал в групата; благодарност към помощниците – родители, приятели, съученици и др.

5. Примерни самостоятелни учебни дейности за извънкласна работа и тяхното оценяване

Методът на проектите

Разработване и защита на проект

5. Примерни самостоятелни учебни дейности за извънкласна работа и тяхното оценяване

Разработване и защита на проект

В процеса на проектната дейност у ученика се развиват следните способности:

- **Комуникативни** – при обсъждане на творческите задачи, консултациите с учителя, защита на своите идеи;
- **Личностни** – самостоятелност и гъвкавост на мисленето, фантазия, любознателност, самодисциплина, търпимост към мнението на другите;
- **Литературно-лингвистични** – описание на идеи, разработки на рекламни пана или листовки, отговори на въпроси и импровизация при защитата на проекта;
- **Математически** – изчисляване на загубите на време и материали, съчетаване на форма и обем, пространство и време и др.;
- **Художествено-соматични** – разработка на дизайна; определяна на цветовете и разположението;
- **Манипулативни** – координация на движенията, умения за използване на различни инструменти и приспособления;
- **Технологични** – нагледно-образна памет, абстрактно-логическо мислене.

5. Примерни самостоятелни учебни дейности за извънкласна работа и тяхното оценяване

Разработване и защита на проект

Примерни критерии за оценяване на изпълнението на проектите:

- **Аргументиране на избора на темата**, практическото направление на проекта и значимостта на извършената работа;
- **Обем и пълнота** на разработката, изпълнение на определените етапи, завършеност, подготовката му за представяне пред публика;
- **Аргументиране на предложените решения**, подходи, изводи, пълнота на библиографията;
- **Ниво на творчество**, оригиналност на темата, подходите, намерените решения, предложените аргументи, оригиналност или своеобразност на материалното превъплъщение и представяне на проекта;
- **Качество на пояснителните записки**: оформление, съответстващо на стандартни известни изисквания, рубрикация и структуриране на текста, качество на схемите, рисунките и др.
- **Качество на представената разработка** – предмет, процес, софтуер и т.н., спрямо определени стандарти, оригиналност.

ПРАКТИЧЕСКА ДЕЙНОСТ

Практическа дейност

Разработване на критерии за оценяване на учебен проект

В таблицата към задача 4. на практикума е дадено подробно описание на дейностите на учителя и учениците при разработване на учебен проект.

- В лявата празна колона „За моите ученици” отбележете онези подетапи, които са най-подходящи за работата на учениците от избран от Вас клас и учебен предмет.
- В празната дясна колона „Оценяване” опишете в кои подетапи от дейността ще извършите оценяване на работата и какви доказателства ще искате от всеки ученик от групата, разработваща проекта.
- Обсъдете в група предложените критерии за оценяване.

БЛАГОДАРЯ

ЗА

ВНИМАНИЕТО!